

Державний торговельно-економічний університет
Кафедра публічного управління та адміністрування

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

РЕАЛІЗАЦІЯ ГЕНДЕРНОЇ ПОЛІТИКИ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ

Студентки 5 курсу, 3 групи,
спеціальності 281 «Публічне
управління та адміністрування»
освітньої програми «Публічне
управління та адміністрування»

Коритко
Любові
Володимирівни

(підпис студента)

Науковий керівник
к.держ.упр.

Мірко
Наталія
Вікторівна

(підпис керівника)

Гарант освітньої програми
к.держ.упр.

Динник
Ірина Петрівна

(підпис гаранта)

Київ 2023

Державний торговельно-економічний університет

Факультет економіки, менеджменту та психології
Кафедра публічного управління та адміністрування
Освітній ступінь: бакалавр
Спеціальність: публічне управління та адміністрування
Освітня програма: публічне управління та адміністрування

Затверджую

Зав. кафедри _____

«30» грудня 2022 р.

Завдання на випускню кваліфікаційну роботу студентіві

Коритко Любові Володимирівні

1. Тема випускної кваліфікаційної роботи: «Реалізація гендерної політики на місцевому рівні»

Затверджена наказом ректора від «14» грудня 2022 р. № 3416

2. Строк здачі студентом закінченої роботи: 01.02.2023 р.

3. Цільова установка та вихідні дані до роботи

Метою роботи є обґрунтування й розробка пропозицій щодо напрямів удосконалення реалізації гендерної політики на місцевому рівні

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, які виникають у процесі реалізації гендерної політики на місцевому рівні

Предметом дослідження є теоретико-методичні та прикладні основи реалізації гендерної політики на місцевому рівні

4. Зміст випускної кваліфікаційної роботи (перелік питань за кожним розділом):

ВСТУП

РОЗДІЛ 1. ОЦІНЮВАННЯ РІВНЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ГЕНДЕРНОЇ ПОЛІТИКИ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ

1.1 Аналіз стану реалізації гендерної політики на місцевому рівні

1.2 Гендероорієнтовані практики розвитку територіальних громад

РОЗДІЛ 2. УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ РЕАЛІЗАЦІЇ ГЕНДЕРНОЇ ПОЛІТИКИ

2.1 Діяльність громадських організацій у протидії домашньому насильству

2.2 Розроблення заходів удосконалення гендерної політики на місцевому рівні та обґрунтування їх ефективності

ВИСНОВКИ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

ДОДАТКИ

5. Календарний план виконання роботи

№ пор.	Назва етапів випускної кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	
		за планом	фактично
1	Визначення напрямку дослідження та затвердження теми випускної кваліфікаційної роботи	До 24.11.2022	24.11.2022
2	Складання плану та підготовка індивідуального завдання для виконання випускної кваліфікаційної роботи	До 30.12.2022	30.12.2022
3	Представлення на рецензування науковому керівнику рукопису першого розділу випускної кваліфікаційної роботи	До 10.01.2023	10.01.2023
4	Представлення на рецензування науковому керівнику рукопису другого розділу випускної кваліфікаційної роботи	До 20.01.2023	20.01.2023
5	Представлення закінченої випускної кваліфікаційної роботи	До 27.01.2023	27.01.2023
6	Підготовка письмового відгуку на випускну кваліфікаційну роботу	До 01.02.2023	01.02.2023
7	Зовнішнє рецензування випускної кваліфікаційної роботи	До 01.02.2023	01.02.2023
8	Проведення попереднього захисту випускних кваліфікаційних робіт	01-02. 06.2023	01-02. 06.2023
9	Вирішення питання про допуск випускної кваліфікаційної роботи до захисту	До 10.02.2023	До 10.02.2023
10	Направлення випускної кваліфікаційної роботи із зовнішньою рецензією у ЕК для захисту	За графіком	За графіком

6. Дата видачі завдання «30» грудня 2022 р.

7. Науковий керівник випускної кваліфікаційної роботи Мірко Н.В.

8. Гарант освітньої програми Динник І.П.

9. Завдання прийняв до виконання студент Коритко Л.В.

10. Відгук наукового керівника випускної кваліфікаційної роботи:

Випускна кваліфікаційна робота написана на актуальну тему «Реалізація гендерної політики на місцевому рівні». Україна прийняла низку міжнародних документів, в яких передбачається подальший її розвиток шляхом гендерної демократизації суспільства, основою якого є консенсусне спрямування щодо досягнення рівних можливостей для жінок і чоловіків. Ігнорування гендерних підходів гальмує розвиток країн, зокрема це стосується й України, яка робить надто уповільнені кроки до задекларованої мети.

В випускній кваліфікаційній роботі студенткою досліджено сучасний стан та тенденції реалізації гендерної політики в Україні. Проаналізовано стан реалізації гендерної політики на місцевому рівні. Узагальнено гендерноорієнтовані практики розвитку територіальних громад. Вивчено діяльність громадських організацій у протидії домашньому насильству, зокрема діяльність ГО «Ла Страда – Україна» та ГО «Розрада». Визначено пропозиції щодо визначення напрямів удосконалення реалізації гендерної політики на місцевому рівні.

Зміст випускної кваліфікаційної роботи підпорядкований поставленій у роботі меті. Проведений аналіз дозволив визначити проблемні питання щодо реалізації гендерної політики в Україні. Завдання поставлені в роботі виконані в повному обсязі, що підтверджено висновками.

Випускна кваліфікаційна робота має досить логічну структуру та відповідає вимогам оформлення. Робота написана на достатньому науковому рівні, є самостійним дослідженням студентки, повністю розкриває обрану тему. Вважаю, що випускна кваліфікаційна робота заслуговує позитивної оцінки, а її авторка, Коритко Любов Володимирівна на присвоєння ступеня бакалавр зі спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування».

Науковий керівник випускної кваліфікаційної роботи _____
(підпис, дата)

Відмітка про попередній захист Динник Ірина Петрівна _____
(підпис, дата)

10. Висновок про випускну кваліфікаційну роботу:

Випускна кваліфікаційна робота студента _____
(прізвище, ініціали)
може бути допущена до захисту екзаменаційній комісії.

Гарант освітньої програми: Динник І.П. _____
(підпис)

Завідувач кафедри: Новікова Н.Л. _____
(підпис)

«01» лютого 2023 р.

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1.ОЦІНЮВАННЯ РІВНЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ГЕНДЕРНОЇ ПОЛІТИКИ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ	6
1.1 Аналіз стану реалізації гендерної політики на місцевому рівні.....	6
1.2 Гендерноорієнтовані практики розвитку територіальних громад.....	12
РОЗДІЛ 2. УДОСКОНАЛЕННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ГЕНДЕРНОЇ ПОЛІТИКИ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ	20
2.1 Діяльність громадських організацій у протидії домашньому насильству	20
2.2 Розроблення заходів удосконалення гендерної політики на місцевому рівні та обґрунтування їх ефективності.....	25
ВИСНОВКИ	32
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	35
ДОДАТКИ	41

SCIENTIA DIFFICILIS SED FRUCTUOSA

ВСТУП

Актуальність теми. Проблематика правового забезпечення та реалізації принципу рівності та заборони дискримінації, що в останні роки набула широкого визнання як у загальнотеоретичному дискурсі, так і в рамках галузевих юридичних наук, є складною, методологічно актуальною та практично значущою, що пов'язано з прагненням сучасної конституційної юриспруденції вийти на нові горизонти сприйняття конституційно-правової реальності.

Адже одним із першочергових завдань держави щодо забезпечення сталого розвитку, відкритого суспільства та інтеграції України в міжнародне співтовариство є вдосконалення роботи за основними напрямками реалізації та захисту прав людини, які визначають зміст і керують діяльністю органів державної влади та органів місцевого самоврядування. Одним із найскладніших питань сучасної конституційної теорії та практики є питання рівності та заборони дискримінації щодо прав осіб, які належать до різних соціальних груп і верств населення, етнічних меншин тощо. Питання рівності та заборони дискримінації є обширними та складними сферами теоретичних дискусій і практичної політики. Крім того, вона невіддільна від інших тематичних сфер, таких як громадянська інтеграція, мультикультуралізм, подолання та викорінення різноманітних фобій, розвиток міжкультурного діалогу, гармонії та толерантності тощо. У світовій практиці протягом еволюції суспільно-політичних організацій інституціоналізація та конституювання принципу рівності та заборони дискримінації є суперечливим та неоднозначним процесом, який породжує багато стереотипів, комплексів, негативних установок та конфліктних ситуацій.

Конституційно-правова регламентація прав відповідних соціальних груп, які зазнавали дискримінації, до якої порушувався принцип рівності мала фрагментарний і суперечливий характер, переважно методом тотального ігнорування або через призму їх протиставлення правам більшості. По суті, десь до XIX ст. представники відповідних соціальних груп на конституційно-

правовому рівні стояли на позиції прав більшості, цілком відповідно до логіки ворожих, антисупільних та ненормальних явищ і процесів, які свідомо ігноруються офіційними інституціями як соціальні аутсайтери та підпорядкування суб'єкта, тим самим заперечення права на громадянську, політичну та соціокультурну ідентичність та самоідентифікацію.

Демонізація відповідних соціальних груп населення за ознаками статі, раси, гендерної ідентичності, сексуальної орієнтації, віросповідання, віку або іншими ознаками супроводжувалася використанням широкого спектру дискримінаційних практик – від психологічного впливу до фізичного насилля – інквізиція, патріархат, ксенофобія, сексизм, гетеросексизм, віктимізація жінок, ейджизм, расизм, андроцентризм, сегрегація, інші форми дискримінації, що підривають демократичні засади і межують з загрозою людському життю.

Метою випускної кваліфікаційної роботи є обґрунтування й розробка пропозицій щодо напрямів удосконалення реалізації гендерної політики на місцевому рівні

Поставлена мета зумовила необхідність вирішення таких дослідницьких завдань:

- проаналізувати стан реалізації гендерної політики на місцевому рівні;
- узагальнити гендерноорієнтовані практики розвитку територіальних громад;
- дослідити діяльність громадських організацій у протидії домашньому насильству;
- сформулювати пропозиції щодо визначення напрямів удосконалення реалізації гендерної політики на місцевому рівні.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, які виникають у процесі реалізації гендерної політики на місцевому рівні.

Предметом дослідження є теоретико-методичні та прикладні засади реалізації гендерної політики на місцевому рівні.

Методи дослідження. Для вирішення визначених завдань, у процесі дослідження використано загальнонаукові та спеціальні методи дослідження. Для аналізу

реалізації гендерної політики на місцевому рівні було використано такі методи: статистичний, аналітичний, описовий, порівняння, структурного аналізу. Для аналізу гендерорієнтованих практик основними методами були- індукція, дедукція, синтез, аналогія, узагальнення. Дослідження діяльності громадських організацій у протидії домашньому насильству було реалізовано за допомогою емпіричних та системних методів. Прогностичний метод, що передбачає узагальнення належних характеристик опрацьованих матеріалів для формулювання висновків, пропозицій щодо визначення напрямків удосконалення реалізації гендерної політики на місцевому рівні.

Структура роботи. Випускна кваліфікаційна робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, додатків та списку використаних джерел. Повний обсяг роботи становить 47 сторінок, з них 32 сторінки основного тексту. Робота включає 3 таблиці, 4 рисунки, 2 додатки. Список використаних джерел налічує 47 найменувань.

РОЗДІЛ 1

ОЦІНЮВАННЯ РІВНЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ГЕНДЕРНОЇ ПОЛІТИКИ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ

1.1. Аналіз стану реалізації гендерної політики на місцевому рівні

Під час реформ децентралізації важливо підвищити спроможність публічного управління, зокрема знайти нові технології для покращення якості життя жінок і чоловіків, а також підвищити ефективність використання місцевих фінансових ресурсів місцевою владою. Одним із ефективних інструментів у цьому плані є гендерний підхід. Метою політики рівних прав і можливостей чоловіків і жінок є запобігання дискримінації за ознакою статі в економічній, політичній, освітній, культурній та будь-якій іншій сфері суспільного життя [15, с. 90-95]. Таким чином, досягнення гендерної рівності вимагає не лише законодавчих і політичних змін, але, що найважливіше, розуміння практичних аспектів впровадження гендерно-чутливого підходу на національному, регіональному та місцевому рівнях. Для цього потрібна злагоджена діяльність органів влади, органів місцевого самоврядування – влади та громадянського суспільства. Удосконалити статистичну систему, в тому числі міську, активніше залучати ЗМІ до висвітлення гендерних питань, формування загальної гендерної культури у населення.

Сьогодні, у ХХІ столітті, створюється враження, що нерівність у правах вдалося подолати рівні права гарантовані Конституцією України та гарантовані на законодавчому рівні. Але на практиці нерівність все ще поширена як на практиці, так і в повсякденному житті. Це підтверджується статистикою та стереотипами та упередженнями, які панують у суспільстві. Сьогодні в Україні ХХІ століття гендерна рівність забезпечується *de jure*, але не *de facto*.

Поширені гендерні стереотипи та упередження щодо розподілу ролей між чоловіками та жінками в політиці, економіці, суспільстві та сім'ї; елементи, що

використовуються в рекламі, засобах масової інформації та Інтернеті, посилюють уявлення про нерівність між чоловіками та жінками.

На рис 1.2. представлено результати опитування на питання: «Як ви вважаєте, забагато, достатньо, чи замало жінок представлено у таких сферах в Україні?».

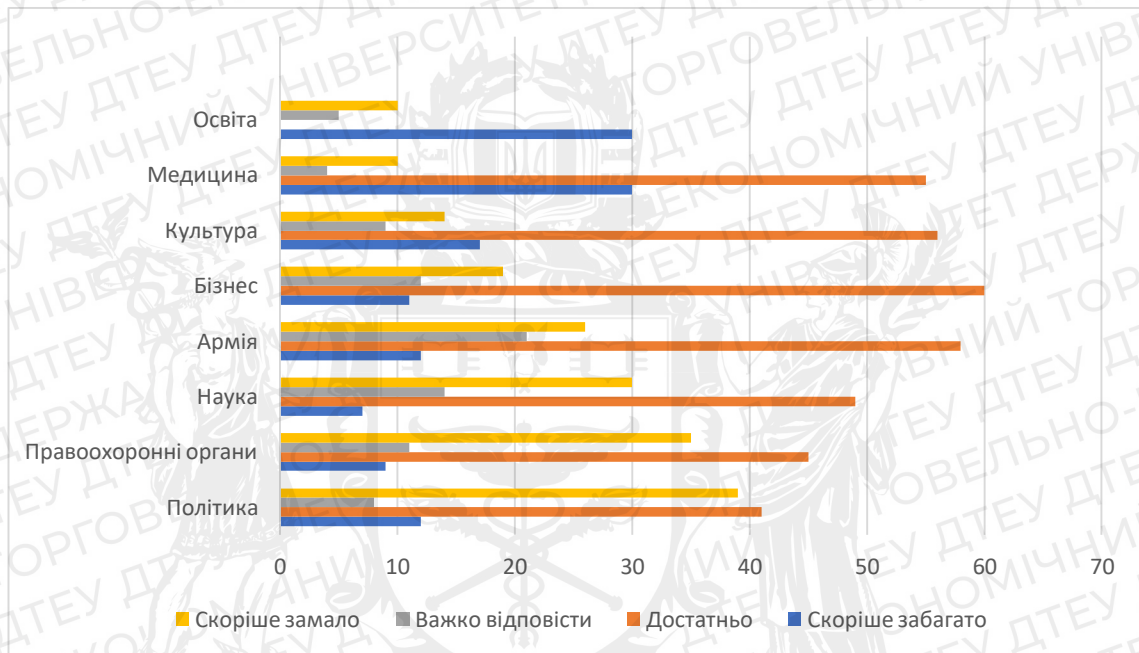

Рис. 1.2. Результати соціологічного опитування за 2020 рік

Джерело : складено автором на основі даних [13]

Наприклад, за результатами соціологічного дослідження, проведеного Соціологічною групою «Рейтинг» у лютому 2020 року, 83% респондентів згодні з твердженням, що найважливішим завданням для жінок є турбота про дім і сім'ю. 75% вважають, що заробляти гроші є основним обов'язком чоловіка. Водночас результати соціологічного дослідження показали, що 40% українських респондентів вважають, що жінки недостатньо представлені в українській політиці. 82% респондентів підтримують жінок у політиці, а 12% дотримуються протилежної думки. Опитаних жінок також хвилювала гендерна нерівність у правоохоронних органах, науці та бізнесі. З іншого боку, близько третини респондентів вважають, що жінки перевантажені в медицині та освіті.

Гендерний розвиток є повільним процесом, оскільки вимагає зміни свідомості, а отже, змінює суспільство на макро- та мікрорівні. Ефективність використання різних видів ресурсів громади та якість управлінської діяльності в цілому залежать від таких факторів, як професійна компетентність фахівців місцевого самоврядування, соціальна мобілізація різних категорій населення з урахуванням статі, віку, соціальних чинників та ефективного використання коштів [2, С. 101-132]. Тому застосування гендерного підходу до управління значно підвищує його ефективність. Гендерна рівність означає рівні права для жінок і чоловіків, дівчат і хлопців, а також рівну важливість, можливості, обов'язки та участь у всіх сферах суспільного та приватного життя. Це також означає, що жінки та чоловіки мають рівний доступ до ресурсів та їх розподіл між собою.

Гендер - це соціальне поняття, яке стосується соціально визначених атрибутів, ролей, діяльності, обов'язків і потреб, пов'язаних із певним суспільством, у конкретний час і з конкретною спільнотою в цьому суспільстві. [1, С. 56-82]. Гендерна ідентичність жінок та чоловіків визначає, як їх сприймають та як їм належить думати чи діяти, з огляду на те, що вони - жінки чи чоловіки. Гендер визначає те, що очікується від жінки чи чоловіка, а також те, що дозволено та цінується жінкою чи чоловіком у певному контексті. У більшості суспільств існують відмінності та нерівність між жінками та чоловіками щодо рівнів відповідальності, діяльності, доступу до ресурсів і контролю над ними, а також здатності приймати рішення. Ще одним важливим критерієм соціокультурного аналізу є клас, раса, рівень бідності, етнічна приналежність і вік. Стать відноситься до універсальних, незмінних біологічних характеристик чоловіків і жінок.

Україна розробила юридичні та інституційні норми, стратегії і програми в галузі гендерної рівності. Різні міжнародні суб'єкти, наприклад, Рада Європи, ООН (ООН Жінки, ПРООН), національний демократичний інститут (НДІ), Агентство США з міжнародного розвитку (USAID), Шведське агентство з питань міжнародного розвитку (SIDA) тощо, активно підтримують українські державні

установи у створенні та реалізації політики гендерної рівності, посиленні співробітництва з організаціями громадянського суспільства (ГО) та збільшенні кількості жінок, які беруть участь в політичному житті країни [3;6;8;12].

Таким чином, було визначено основні бар'єри: гендерні стереотипи та упередження, непорозуміння щодо зв'язку між гендерною рівністю та національною політикою, неправильне розуміння концепції гендерної рівності як проблеми розвитку (наприклад, гендерна рівність – це не лише «жіноче питання»), відсутність можливостей у державній адміністрації для розвитку державної політики, відсутність бюджету. Натомість на практиці були розроблені успішні приклади невеликих кроків, результатів і невеликих втручань, а також системних підходів, таких як гендерно-чутливе бюджетування.

У середньостроковому плані пріоритетних дій Уряду України до 2020 року [23] гендерну рівність визнано головним принципом ефективного державного управління, однак без вказання конкретних заходів, дій та цілей. 5 квітня 2017 року Кабінет Міністрів затвердив Концепцію Державної соціальної програми забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків (2017-2020 р.) [37, с.82-89].

У червні 2017 року Кабінет Міністрів України прийняв постанову про створення посади Уповноваженого Верховної Ради з питань гендерної політики та затвердив його повноваження [41, С. 63-69]. Реалізація постанови сприяє налагодженню дієвих механізмів у сфері гендерної рівності та підвищить ефективність заходів, спрямованих на забезпечення рівних можливостей жінок і чоловіків. Створення та призначення Уповноваженого Верховної Ради з політичних питань є суттєвим покращенням у розумінні гендерної рівності як наскрізного питання, а не просто питання соціальної чи сімейної політики.

Основні заходи та цілі політики гендерної рівності визначені в правовій та законодавчій базі, але залишаються прогалини між процедурами та інституційними інструментами для забезпечення реалізації гендерної перспективи в політичній спільноті, участі жінок у суспільному житті чи розроблення цільових

заходів щодо покращення становища жінок. Гендерні підходи ще не є широко визнаними, а гендерна рівність розглядається як суто жіноче питання або тема. Через таке сприйняття гендерна рівність не є пріоритетом для місцевих і регіональних органів влади, особливо в умовах конфлікту та обмежених фінансових ресурсів і відсутності національної підтримки в цій сфері.

Гендерні радники були призначені в усіх 24 округах, але все ще існують обмеження щодо гендерного впливу на національне прийняття рішень [15]. Частково це пояснюється тим, що функції та обов'язки гендерних механізмів (радників, рад, міністерств тощо) чітко визначені в законодавстві, але обов'язки інших міністерств та державних адміністрацій щодо співпраці з ними чи впровадження політики гендерної рівності чітко не визначені. Анонсовані реформи та заходи щодо покращення становища жінок у сільській місцевості, представниць меншин та жінок з інвалідністю не були враховані в Державній соціальній програмі або будь-якій іншій законодавчій ініціативі.

Гендерні центри існують у деяких регіонах, але їх співпраця з місцевою владою не регламентована. Вони не мають повноважень формулювати політику гендерної рівності чи контролювати виконання національної та місцевої політики. Співробітники комісій з питань гендерної рівності чи департаментів соціальної, сімейної чи молодіжної політики переважно мають обмежені повноваження та спроможність впроваджувати заходи щодо боротьби з насильством щодо жінок і мають мало можливостей для роботи з жіночими групами. Немає даних про кількість державних жіночих груп, які надають послуги жінкам. Програми гендерної рівності часто є невід'ємною частиною політики захисту сім'ї та дітей на місцевому та районному рівнях [12, с. 45-49].

Радники з питань гендеру та Ради з питань гендерної рівності організовують громадські заходи та кампанії, однак без чітко зазначеної ідеї та визначених змін у сприйнятті чи рівні обізнаності з певних питань, які стосуються стану жінок або питань гендерної рівності. Цільові групи для цих кампаній і заходів чітко не визначені, що ускладнює оцінку результатів цих заходів. Важливо пам'ятати, що

перешкоди для гендерного підходу зумовлені не лише низьким рівнем обізнаності щодо гендерних питань чи відсутністю політичної волі для реалізації політики, а й процесом розвитку національної політики та політичними реаліями в Україні. Окрім низької прозорості, рідкісних обговорень із громадянами та громадськими організаціями, відсутності процедур тощо.

Таким чином, поточний процес реформ є найкращою можливістю включити інструменти гендерної рівності та інтеграції гендерних питань у нові процедури, що розробляються, а також у плани розвитку потенціалу, бюджетні плани тощо. Підтримка з боку різних міжнародних організацій, спрямована на розбудову потенціалу, часто є спорадичною та непослідовною, а не систематичною, що перешкоджає стабільній передачі знань. У деяких регіонах (областях) навчальні центри для працівників органів державного управління проводять навчання з гендерної методології та гендерної обізнаності. Вони все ще не є частиною офіційних програм розвитку потенціалу в державному управлінні, але важливі для сталості передачі знань і більш ефективних підходів до розвитку потенціалу [37].

Реалізація політики рівних прав і можливостей жінок і чоловіків потребує політичної волі. Останнє означає, що як місцеві ради, так і виконавчі органи місцевого самоврядування зобов'язані усувати будь-які форми дискримінації, впроваджувати гендерну рівність та контролювати її ефективність. Для встановлення справжньої рівності має бути місцевий план. Досвід показує, що без такого плану та механізму, спеціально спрямованого на досягнення рівності, а також із недостатньою гендерною обізнаністю серед персоналу результати будуть слабкими, нерівномірними та нестабільними.

Тому органи місцевого самоврядування повинні створити систему (у виборних місцевих радах та адміністраціях), спрямовану на забезпечення врахування гендерних питань у всіх програмах і політиках. Важливою складовою реалізації гендерної політики є боротьба із сексистськими стереотипами, що має бути відображено в навчальних та інформаційних програмах для місцевого населення. У багатьох місцевих радах створені депутатські групи з гендерних

питань. Працюючи з громадськістю, ці парламентські групи можуть впливати (або заохочувати) місцеву владу взяти до уваги зобов'язання щодо гендерної рівності, запроваджуючи відповідні механізми та політику.

У додатку А наведено кілька прикладів міст, які приєдналися до Європейської хартії рівності жінок і чоловіків у житті місцевої влади та підготували або готують комплексні програми інтеграції на місцевому рівні, реалізації гендерних ініціатив у різних сферах життя громади. Часто посадові особи місцевого самоврядування, відповідальні за впровадження гендерного підходу на місцевому рівні, шукають приклади інших громад щодо досягнення певних результатів, а також ініціативи щодо гендерної рівності, які можна реалізувати на місцевому рівні.

У деяких регіонах і містах (Вінниця, Харків) розроблено «гендерні профілі» для підтримки розробки політики гендерної рівності на місцевому рівні, але прийнятої офіційної методики розробки гендерних профілів чи їх застосування немає. [34, С. 56-59]. Існують плани щодо розробки методології оцінки гендерного впливу на національному рівні, але розбудова спроможності на місцевому рівні також є важливою. Програми та ініціативи також впроваджуються асоціаціями органів місцевих та регіональних влад. До прикладу, Асоціація міст України (АМУ) [23, с. 76-79] створила Комітет з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, прийняла Стратегію рівних можливостей та підтримала програми з гендерно чутливого економічного розвитку. У рамках Програми канадського партнерства для економічного розвитку та демократичного врядування на місцевому рівні було реалізовано різноманітні ініціативи для розширення економічних можливостей жінок, особливо внутрішньо переміщених жінок, зокрема ініціатива у місті Львові.

У рамках реформи децентралізації створено регіональні центри розвитку місцевих громад [13]. Залежно від їх діяльності та повноважень, ці центри можуть бути важливими відправними точками для гендерних інструментів і процедур, а також для розбудови потенціалу для гендерної рівності на місцевому рівні.

Тренінги можуть бути організовані для персоналу місцевих органів влади, і гендерні потреби повинні бути включені та поважатися в усіх заходах, що проводяться цими центрами.

1.2. Гендерноорієнтовані практики розвитку територіальних громад

Належне врядування, яке розширює можливості для жінок і чоловіків робити внесок у розвиток і отримувати користь від нього, є гендерно орієнтованим. Гендерно-орієнтоване врядування – це процес прийняття та реалізації рішень на всіх рівнях управління, включаючи дії, ставлення та практику різних зацікавлених сторін з метою забезпечення гендерної рівності та соціальної справедливості [15, С. 65-69]. Гендерно орієнтоване врядування є невід’ємною частиною належного врядування, яке враховує потреби та пріоритети жінок і чоловіків, а також підгруп цих категорій у розробці політики, плануванні, розподілі бюджету та наданні послуг. Грунтуючись на концепції прав людини, гендерно орієнтоване врядування ставить принципи недискримінації та боротьбу з нерівністю в центр розробки та впровадження політики.

Нові завдання, пов’язані з розвитком місцевого самоврядування в період децентралізації, владно-фінансової передачі державної влади ближче до людей – інститутів місцевого самоврядування, вимагають сучасних методів у їх діяльності. Ці нововведення в управлінні на рівні громади полягають у застосуванні цілісних гендерних підходів та гендерно орієнтованого бюджетування. Комплексний підхід до гендерних питань «передбачає оцінку впливу на жінок і чоловіків реалізації будь-якого передбаченого заходу, включаючи законодавство, стратегічну політику та програми в усіх сферах і на всіх рівнях» [12, с.223]. Його цінність полягає в тому, що гендерна рівність розглядається не як окреме питання, а як наскрізний компонент усіх політик і програм. Застосування комплексного гендерного підходу до бюджетного процесу відоме як гендерно-чутливе бюджетування.

Ця інноваційна технологія щодо підвищення ефективності використання фінансових ресурсів є актуальною для об’єднаних територіальних громад.

Політика громади має бути орієнтована на людей, тому важливо розуміти, чим відрізняються демографічні групи та багато факторів, які впливають на громади. Ключовими поняттями у сфері децентралізації є: попит, сервіс, якість і вартість. Стосовно визначення пріоритетності діяльності автономних інституцій, важливо знати, по-перше, чи мають рівні прийняття рішень різний досвід і, по-друге, чи мають жінки та чоловіки доступ до ресурсів і здатність їх використовувати.

Тому, з точки зору прийняття рішень, представництво жінок і чоловіків є важливим [2]. Традиційно поняття «ресурси громади» трактується як економічні-група різних елементів, які прямо чи опосередковано залучені до процесу виробництва чи надання послуг; владні- основне джерело управління; соціальний, включаючи соціальну мобілізацію (методи соціальної мобілізація - це об'єднання влади громади, активна участь, безпосередня участь у вирішенні власних проблем, а також ініціатива в атаку є запорукою сталого розвитку громади), об'єктні. Чітке розуміння природи ресурсного потенціалу громади та можливості його ефективного використання за гендерного підходу значно підвищить ефективність місцевого самоврядування [6].

Таким чином, гендерна складова в управлінській діяльності під час реформ децентралізації включає такі елементи: посилення впливу людей (жінок і чоловіків та/або їхніх груп) на процес прийняття рішень громадою розвитку, рівний доступ жінок і чоловіків до ресурсів громади та/або їхніх груп; можливості для розвитку в управлінській та політичній сферах жінок та/або їхніх груп; створення сприятливих умов для участі чоловіків і жінок та/або їхніх груп у суспільному житті; створення середовища, сприятливого для розвитку і реалізація різноманітних професійних можливостей жінок і чоловіків.

В результаті децентралізації органи місцевого самоврядування відповідають за реалізацію рівних прав чоловіків і жінок у громаді щодо доступу до освіти, первинної медичної допомоги, культурних і спортивних послуг, безпеки тощо. Національний демократичний інститут в рамках проекту «Децентралізація для кращих результатів та ефективності», який реалізує коаліція організацій на чолі з

Глобальною спільнотою, сприяє налагодженню діалогу та співпраці, що вимагає участі членів громади в процес визначення пріоритетів розвитку, планування та бюджетування, які враховують інтереси та потреби жінок і чоловіків різного віку та соціальних груп [17].

У 75 об'єднаних територіальних громадах (ОТГ) України Національний демократичний інститут послідовно втілює підхід до належного врядування, заснований на концепціях прав людини та гендерної рівності [12]. Ефективне управління передбачає перехід від утримання об'єктів і розрахунку витрат (гроші, час, людські ресурси) до вимірювання результатів. Ці результати призначені для задоволення різноманітних потреб (як практичних, так і стратегічних) кінцевих користувачів, жінок і чоловіків. Отже, за умови розширення повноважень та збільшення джерел формування дохідної бази місцевих бюджетів органи місцевого самоврядування мають зосередитися на ефективному та результативному плануванні та бюджетуванні.

НДІ працює над запровадженням гендерно-орієнтованого бюджетування у 75 громадах, що беруть участь у Програмі «DOBRE». Громади долучаються до роботи у три етапи відповідно до графіку проекту. За час упровадження програми «DOBRE» представники кожної ОТГ пройдуть повний цикл навчання й підтримки, який триває близько 2 років. Цільові групи: голови та старости ОТГ; депутати; місцеві радники з політики гендерної рівності; спеціалісти з фінансових питань ОТГ; галузеві спеціалісти; постачальники послуг в ОТГ представники організацій громадянського суспільства; представники мас-медіа [17;26:32].

Діяльність органів місцевого самоврядування спрямована на задоволення суспільних потреб громадян і пов'язана з отриманням ними необхідних освітніх, культурних, соціальних та інших послуг, які здебільшого орієнтовані на «середньостатистичних» мешканців громади. Гендерний підхід допомагає ідентифікувати потреби жінок і чоловіків та/або їх груп і забезпечити для них рівний доступ до суспільних благ. Щоб запровадити гендерно-орієнтоване бюджетування на рівні громади, Національний демократичний інститут прийняв і

систематично застосовує системний підхід, який включає: навчання та кваліфікацію груп консультантів; підвищення обізнаності цільових груп щодо гендерної рівності на рівні громади та гендерного бюджетування, обізнаність з проблемами програмування, інтеграція гендерних підходів у місцеві стратегічні документи та програми, впровадження консультативної підтримки уряду на рівні громад, інституціоналізація гендерно-орієнтованого бюджетування [15].

Основним поштовхом до запровадження гендерно-орієнтованого бюджетування на рівні об'єднаних територіальних громад є команда тренерів-консультантів, яка наразі складається з 15 осіб (13 жінок та 2 чоловіків), які працюють на рівні громади та 2 спеціалістів. На початку 2017 року Національний демократичний інститут оголосив відкритий конкурс на підготовку консультантів для проведення навчання та подальшої роботи з питань ГОБ на рівні ОТГ. Кандидати повинні мати вищу освіту в галузі соціальних/гуманітарних наук або інших суміжних галузей; принаймні два роки досвіду навчання у сферах гендерної політики та/або гендерного мейнстримінгу, гендерного аналізу, гендерно-чутливого бюджетування; підтверджений досвід аналітики; не менше двох років досвіду роботи/співпраці з органами місцевого самоврядування вільне володіння українською мовою [19].

Для забезпечення стабільності процесу впровадження гендерно-орієнтованого бюджетування Інститут заохочує формування гендерних бюджетних груп на рівні громад. Їх створили на замовлення керівників ОТГ після базового навчання громади. Основною метою є сприяння реалізації політики гендерної рівності, забезпечення рівних прав і можливостей для чоловіків і жінок, а також залучення жінок до процесів прийняття рішень і суспільного життя. Досягнення цієї мети здійснюється шляхом системного впровадження гендерного підходу в діяльність органів місцевого самоврядування, стратегічних документів для громад, гендерного бюджетного аналізу існуючих програм, створення нових програм, формування, що враховує потреби жінок і чоловіків, дівчат і хлопців [23].

Гендерна рівність стосується всіх сфер життя: політичного, економічного, культурного та соціального розвитку. Тому питання рівності та недискримінації є обов'язковими складовими стратегії та планових документів громади [38]. Це важливо, оскільки гендерний підхід допомагає вдосконалювати цільові місцеві програми, щоб вони відповідали потребам жінок і чоловіків у різних сферах, розширюючи можливості управління загалом і бюджетування зокрема. Важливо також забезпечити системне та послідовне включення гендерних компонентів із основних установчих документів громади в програми, проекти та діяльність цільової ланки.

Гендерне бюджетування допомагає проаналізувати та реструктурувати доходи та видатки таким чином, щоб потреби громад, у тому числі жінок і чоловіків різних соціальних та вікових груп, належним чином відображалися у статтях видатків бюджету. І отримати «ефект» від виконання бюджетного плану.

Соціальні	Визначається як соціальні вигоди, які отримані різними соціальними групами одержувачів благ як безпосередньо, так і опосередковано
Передрозподільні	Демонструють як перерозподіл благ та доходів здійснюється в інтересах саме тих гендерних груп, для поліпшення становища яких реалізуються визначена програма
Інституціональної життєздатності	Гендерний аналіз сталості та ефективності органів та структур, які керують програмою, а також аналіз стабільності середовища, в якому програма повинна здійснюватися
Економічний	Оцінюється обґрунтованість обсягів витрат на реалізацію програми та фінансування пріоритетів гендерної рівності, виходячи з обмежених бюджетних ресурсів

Рис. 1.3. Чинники гендерного бюджетування

Джерело : складено автором на основі даних [4]

Залучення громадськості до прийняття рішень є одним із найкращих способів забезпечити успіх довгострокового партнерства між місцевою владою та громадськістю. Забезпечення активності шляхом постійного надання можливості

громадськості впливати на існуючі проблеми та їх вирішення. У теорії державного управління прийняття рішень за участі громадян класифікується як груповий підхід.

Врахування гендерного підходу робить процес розробки та впровадження політик чи програм «видимим» з точки зору їх впливу на різні групи жінок та чоловіків. Основними завданнями гендерного бюджетування є [5]:

- визначення отримання користі громадяни від видатків бюджету територіальних громад, та яка дольова участь вноситься в бюджет;
- оцінка впливу бюджетної політики на жінок та чоловіків;
- врахування потреб та інтересів жінок та чоловіків залежно від віку, місця проживання та інших індивідуальних особливостей;
- аналіз гендерного впливу у всіх секторах державного впливу по галузях;
- підвищення якості послуг для різних груп жінок та чоловіків;
- підтримка процесу створення бюджету «знизу» та залучення до нього всіх зацікавлених сторін з метою визначення різних специфічних потреб та заходів для їх задоволення;
- забезпечення обліку гендерного аналізу та його впливу на всіх стадіях бюджетного процесу.
- підвищення темпів економічного розвитку та скорочення бідності;
- сприяння ефективному використанню державних, місцевих та інших ресурсів.

При вивченні становища жінок і чоловіків та / або їхніх груп можуть здійснюватися [16, с. 75-82]:

- Збирати та аналізувати дані, щоб зрозуміти, які послуги потрібні жінкам і чоловікам та/або їх групам на основі віку, наявності інвалідності чи належності до маломобільних груп населення, місця проживання, походження, громадянства, сімейного та майнового стану чи іншого показання), які можуть бути задоволені реалізацією державної політики;

- Гендерний аналіз проєктів розпоряджень, рішень, що регулюють сферу розвитку територіальної громади, та рішень, прийнятих територіальною громадою;
- Збирати та опрацьовувати аналітичні матеріали від органів державної влади, наукових установ, громадських та міжнародних організацій щодо вирішення проблем для забезпечення рівних прав та можливостей для жінок і чоловіків та/або груп, які керуються програмами розвитку;
- Консультації із зацікавленими сторонами, зокрема громадськими організаціями, які представляють інтереси жителів громади, в тому числі вразливих груп жінок і чоловіків, та жіночими організаціями, в тому числі через установи, що надають консультації та консультаційні послуги з питань рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, боротьби з населенням. Торгівля людьми, запобігання та боротьба з гендерним насильством, включаючи сексуальне насильство, пов'язане з конфліктом (де це можливо).

Рис. 1.4. Підвищення ефективності видатків

Джерело : складено автором на основі даних [18]

Досліджуючи перспективи гендерно-орієнтованих бюджетів об'єднаних територіальних громад було з'ясовано, що гендерний підхід при розподілі бюджетних коштів ОТГ дозволить зрозуміти ефективність затрат (видатків) відносно різних груп жінок і чоловіків та сфокусувати затрати в умовах обмеженості ресурсів. Країна не може розвиватися, коли фінансові системи і суспільні інтереси розходяться. Їх потрібно поєднувати. Крім того залучення громадськості до участі в ухваленні рішень є одним із найкращих засобів гарантування довгострокового успіху співпраці місцевої влади та громадськості. Постійне надання громадськості можливості впливу на існуючі проблеми та їхнє вирішення забезпечує її активність.

РОЗДІЛ 2

УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ РЕАЛІЗАЦІЇ ГЕНДЕРНОЇ ПОЛІТИКИ

2.1. Діяльність громадських організацій у протидії домашньому насильству

Подолання домашнього насильства в Україні, яке вважається серйозною проблемою, потребує масштабних і комплексних зусиль та участі різних суб'єктів, спрямованих на попередження та протидію домашньому насильству. Важливу роль у цій діяльності відіграють громадські організації, роль яких відображено в Законі України «Про запобігання та протидію домашньому насильству».

За офіційними даними Міністерства внутрішніх справ України, станом на 1 січня 2020 року Національна поліція України взяла на облік 86 тис. осіб (85% чоловіків та 15% жінок), які вчиняли чи спонукали до домашнього насильства інших членів сім'ї. Так, зараз зареєстровано майже 65 тис. осіб можливого насильства, зокрема: фізичного – 29,8 тис., психологічного – 16,5 тис., економічного – 1,7 тис. Водночас поліцейські винесли офіційних попереджень та охоронних приписів – 4800 [1; 2]. Такі статистичні дані свідчать про те, що після ухвалення Верховною Радою України Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» на 10 відсотків зростає кількість викликів до поліції з насильством [31]. Сьогодні проблема домашнього насильства лише починає усвідомлюватися та осмислюватися та стає предметом державної та національної політики. Визначення домашнього насильства як глобальної соціальної проблеми є лише першим кроком до її вирішення.

Крім того, це явище є одним із факторів формування адитивної поведінки особи та передумовою вчинення кримінального правопорушення. Соціальний нагляд у сфері адміністративного реагування на насильство в сім'ї пропонується

розглядати як громадський нагляд з боку громадянського суспільства за діяльністю державних органів як суб'єктів адміністративного реагування на насильство в сім'ї, тобто спрямований на забезпечення дотримання прав людини та суспільних інтересів.

Важливою організаційно-правовою формою участі громадськості в громадському нагляді є створення громадських рад. Громадська рада - це спеціальний дорадчий і консультативний орган, покликаний сприяти участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики [45]. Ці комітети підпорядковуються міністерствам, іншим центральним органам управління, районним та обласним державним адміністраціям. Міністерство соціальної політики України відповідає за формування та реалізацію державної політики у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, а також створена та функціонує громадська рада [25].

Ефективною формою діяльності державних інституцій щодо сприяння адміністративному та правовому реагуванню на випадки домашнього насильства є організація консультування та допомоги особам, які постраждали від домашнього насильства або перебувають у групі ризику, зокрема шляхом забезпечення «гарячих ліній», насамперед з метою профілактики домашнього насильства, функціонує Національна «Гаряча лінія» з питань торгівлі людьми та гендерної дискримінації, яка діє на базі ГО «Ла Страда-Україна» як інформаційно-довідкова, консультативна, психо-психологічна та юридична служба. Таким чином, роль державних установ у забезпеченні адміністративного реагування є досить ефективною. Разом з тим, новиною залишається розгортання громадської діяльності в цьому плані, розвиток існуючих форм і створення нових, поширення досвіду та надання організаційно-нормативної, методичної та консультативної підтримки громадським організаціям [11].

Таблиця 2.1

Форми діяльності з протидії домашньому насильству

Захід	Характеристика
1	Реалізація корекційних програм по роботі з правопорушниками спільно з іншими громадськими організаціями, співпраця із засобами масової інформації, підготовка та практична реалізація інформаційних кампаній, створення та реалізація соціальної реклами, інформування, підготовка та розсилка електронних інформаційних бюлетенів;
2	Проведення досліджень з актуальних питань насильства та експлуатації дітей, вдосконалення національного законодавства з метою запобігання домашнього насильства, дотримання прав людини;
3	Ведення просвітницької діяльності серед молоді та дітей, інших цільових груп щодо боротьби з насильством у сім'ї, проведення тематичних семінарів, тренінгів, у тому числі круглих столів, конференцій для фахівців з протидії насильству
4	Підготовка, видання та просвітницької діяльності серед молоді та дітей, інших цільових груп щодо боротьби з насильством у сім'ї
5	Проведення тематичних семінарів, тренінгів, у тому числі круглих столів, конференцій для фахівців щодо протидії насильству в українських родинах
6	Підготовка, видання та розповсюдження інформаційних, навчально-методичних та наукових матеріалів, розробка наукового та методичного забезпечення діяльності із запобігання насильству в сім'ї;
7	Проведення консультації з правових питань (у тому числі по електронній пошті), надання безкоштовних психологічних консультацій потерпілим від насильства»
8	Організація роботи національних «гарячих ліній» з питань запобігання насильству в сім'ї;

Отже, формами первинної профілактики домашнього насильства є інформаційні акції та кампанії, висвітлення тем у ЗМІ, виготовлення та розповсюдження інформаційних матеріалів (друкованих видань, сіті-лайтів, білбордів, відеоматеріалів), розміщення інформації на сторінках власного сайту, веб-ресурсах інших організацій банерів, у тому числі громадських установ (місцеві державні адміністрації, самоврядні громади, навчальні заклади всіх рівнів, заклади охорони здоров'я тощо), організація конференцій, тренінгів, тематичних шоу, форум-театру, тематичних концертів, флешмобів, парадів та місії тощо.

Більшість громадських організацій, які займаються цією проблемою, працюють у профілактичній сфері. Зокрема, вистави, вуличні розваги, театральні форуми, організовані МГО «Школа рівних можливостей», викликали великий інтерес у людей різного віку, особливо молоді [21]. Громадські та національні організації активізують свою профілактичну діяльність під час глобальної кампанії «16 днів боротьби з гендерно зумовленим насильством», яка проводиться щорічно з 25 листопада по 10 грудня в усьому світі та в Україні. Тоді було організовано багато спільних профілактичних заходів: акції, круглі столи, конференції. Аналіз звітів Урядового уповноваженого з питань гендерної політики ОДА про проведення у 2019 році кампанії «16 днів проти насильства» показав, що всі заходи організовувалися за співпраці або за участю громадських організацій [37;49].

Таблиця 2.1

Робота громадських організацій з постраждалими від насильства

Напрямки	Форми
правова допомога	стаціонарне лікування, консультації юриста, первинна правова допомога (консультування, оформлення документів)
консультування	вторинна правова допомога (юридичний супровід в суді)
соціальна допомога	поміщення в центри допомоги жінкам або притулки, консультації – очні або через «гарячу» лінію
психологічна допомога	індивідуальна робота з психологом і групова робота із психологом,
медична допомога	консультація лікаря
допомога з вирішенням проблем дітей	Консультація

Джерело : складено автором на основі даних [43]

У свою чергу, консультації для постраждалих від домашнього насильства можуть надаватись у таких форматах: особисто (віч-на-віч), телефоном, онлайн (запитання та відповіді через Інтернет та соціальні мережі, такі як Viber, WhatsApp, Telegram). Під час консультацій надаються інформаційні, юридичні та

психологічні послуги. З початку 2000-х років ГО «Ла Страда – Україна» надає телефонні консультації постраждалим, спочатку через «Гарячу лінію» для постраждалих від торгівлі людьми, а з 2004 року – через «Гарячу лінію» для постраждалих від домашнього насильства [30].

З 1997 по 2022 роки на національну «гарячу лінію» надійшло майже 245,5 тис. дзвінків. За останнє десятиліття організація також розробила онлайн-консультації. За спостереженнями консультанта, більшість користувачів пишуть в Instagram – підлітки та молодь, а більшість передплатників старше 30 років пишуть на сайті. Важливо, що за даними соціологічної служби Центру Разумкова, про діяльність ГО «Ла Страда – Україна» знали 12,9% дорослого населення України, а про діяльність ГЛ «Гаряча лінія» – 37,4% [17, с.17].

Наступний напрямок – робота зі правопорушниками – реалізується у вигляді: розробки корекційних методик і програм роботи зі злочинцями (ГО «Ла Страда – Україна» [17, с. 90], ГО «Розрада»), індивідуальної поведінки та спілкування з чоловіками, які вчиняють насильницькі дії, робота в групах («Чоловіки проти насильства»), інформаційні кампанії, спрямовані на потенційних злочинців тощо. Окремим напрямком діяльності громадських організацій у сфері запобігання та протидії домашньому насильству є моніторинг стану державної політики у цій сфері та окремих її напрямків.

Громадські організації виступають спонсорами для контролю за виконанням національних програм, роботою державних служб та установ, як самотійно, так і у співпраці з державними установами. Держава – Уповноважений Верховної Ради України з прав людини, спеціальні комісії Верховної Ради України, Мінсоцполітики, наукові установи та міжнародні організації. Крім вищезазначеного моніторингу застосування Закону України «Про захист від домашнього насильства», також проводився моніторинг роботи поліції та соціальних працівників щодо захисту прав та сприяння насильству. Декілька років поспіль тема протидії домашньому насильству вноситься до щорічного звіту коаліції громадських організацій на чолі з Гельсінською спілкою

прав людини України та Харківською правозахисною організацією «Права людини в Україні» [19;20; 21].

Дослідження у сфері попередження домашнього насильства та реагування на нього часто мають прикладний характер і як форму досягнення цілей в інших напрямках – адвокація, моніторинг, профілактичні кампанії чи організація спеціалізованого навчання. Серед них – «Ціна домашнього насильства» [22, с. 306], «Куди можуть отримати допомогу жертви домашнього насильства» [23, с.137] та ін. Є організації, які об'єднують дослідників та науковців, для яких проведення досліджень є самостійним напрямом роботи, як для Українського інституту соціальних досліджень ім. О. Яременка який працює у взаємодії з іншими громадськими організаціями.

В Україні відсутня мережа громадських організацій, об'єднаних для запобігання та протидії домашньому насильству. Водночас активно діють Коаліція протидії торгівлі людьми, Коаліція захисту прав дитини та Всеукраїнська мережа протидії сексуальній експлуатації дітей у комерційних цілях. ГО «Ла Страда – Україна» та ГО «Інформаційний центр для жінок» є членами Європейської мережі проти насильства над жінками (WAVE – European Women's Network Against Violence) та беруть активну участь у її діяльності. Прикладом є загальноєвропейська кампанія STEP UP на підтримку ратифікації Стамбульської конвенції – Конвенції Ради Європи про запобігання та боротьбу з насильством щодо жінок і домашнім насильством (Конвенція 2011 року). Навчальні заклади використовують підручники та навчальні посібники, підготовлені громадськими організаціями, часто у співпраці з науковцями (наприклад, такі, як Фундація «Благополуччя дітей», «Центр волонтерства», «Ла Страда – українська громадська організація», Жіночий інформаційно-консультаційний центр, ГО «Затишок «Почекай»). Викладачі та науковці вищих навчальних закладів запрошуюються для підготовки спеціалістів для громадських організацій, яким бракує академічної підготовки та знань [12;19;42].

Незважаючи на те, що громадські організації виконують велику роботу, слід зазначити, що їх діяльність та діяльність буде ефективнішою, якщо вони зможуть ефективніше об'єднатися для вирішення певних проблем. З нашої точки зору, така ситуація послаблює жіночий рух і знецінює роботу та зусилля по боротьбі з домашнім насильством.

2.2. Розроблення заходів удосконалення гендерної політики на місцевому рівні та обґрунтування їх ефективності

Досвід низки держав упродовж багатьох десятиліть демонструє, що гендерна нерівність стримує соціальний розвиток, призводить до зниження продуктивності праці та уповільнення економічного розвитку, а також підриває добробут міст і регіонів та їхніх громад [15]. Ось чому досягнення гендерної рівності вже давно є центральним показником розвитку та цілеспрямованою політикою в багатьох країнах світу. Україна погоджується з принципами міжнародного співтовариства, розуміє гендерну рівність як необхідну умову сталого розвитку країни, створює умови для повноцінного розвитку людського потенціалу та з кожним роком активно впроваджує все більше якісних змін та інновацій у гендерну політику.

З метою вдосконалення реалізації гендерної політики на місцевому рівні доцільно реалізувати наступні заходи:

1. Програма «Реалізація гендерної політики на місцевому рівні»

Метою є підвищення рівня професійних навичок державних службовців у реалізації державної гендерної політики на місцевому рівні, у впровадженні гендерного підходу в діяльність місцевих органів державної влади, зокрема гендерно-орієнтованого бюджетування; практичні навички дотримання принципу рівноправності чоловіків і жінок у здійсненні влади.

Структура програми: тема 1. Стать і гендерна рівність. тема 2: Основні напрями гендерної політики на місцевому рівні на даному етапі. Тема 3. Запровадити гендерний підхід у бюджетних процесах на місцевому рівні.

Очікуваний ефект від реалізації діяльності: За результатами навчання учасники професійного навчання повинні продемонструвати: знати: концептуальний інструментарій у сфері гендерної політики, національні інституційні механізми забезпечення гендерної рівності;с проможність: застосовувати існуючі законодавчі стандарти та сучасні інструменти для забезпечення гендерної рівності у професійній діяльності, використовувати методи впровадження гендерно-чутливого бюджетування;н навички: Впроваджувати гендерний підхід при реалізації проектів та програм місцевого розвитку.

2. Підвищення активності жінок в економічному житті громади через самозайнятість

Жінки не завжди конкурентоспроможні на відкритому ринку праці через роботу по дому та потребу присвячувати більшу частину свого часу хатній роботі. Щоб отримати самозайнятість через хендмейдом, необхідна підтримка, і, на їхню думку, найкращою формою є навчання бізнес-плануванню та розвитку власного бізнесу, маркетингу, просуванню та продажу товарів на інтернет-ресурсах.

Ефективність заходу:

- Покращення економічного та соціального становища жінок та їх сімей завдяки тренінговій та консультаційній програмі;
- Збільшення власного доходу завдяки продажу виробів ручної роботи
- Відкриття краф-хабу з метою підтримки жінок у процесах самозайнятості, професійного розвитку та збільшення економічних можливостей через розвиток авторських брендів ручної роботи;
- Розширення економічних можливостей ініціативної групи жінок, які займаються ручною роботою та готові розвивати хендмейд у як інструмент самозайнятості для інших жінок.

Метою заходу є підвищення підприємницького потенціалу безробітних жінок та можливостей участі громади у виробленні місцевої політики для впливу на рішення влади; активізувати жінок до об'єднання для подальшої участі в

економічному житті громади та політичному процесі; об'єднати зусилля місцевої влади, соціально відповідального бізнесу, активних НУО та окремих активісток для формування дорожньої карти з вирішення проблеми жіночого безробіття; підвищити рівень порозуміння між громадою, яка приймає, і ВПО через спільну громадську діяльність.

Результати заходу:

- Розроблення навчально-тренінгової програми для підвищення компетентності безробітних жінок щодо започаткування власної справи та участі громади у формування місцевої політики.

- Відвідування жінками тренінгів.

- Створення групи місцевих активісток, які лобюють створення дорадчих громадських органів при місцевих органах управління.

- Долучення учасників до створеної групи у Facebook для обговорення соціальних ініціатив та інших важливих питань громади.

- Створення передумов для збільшення кількості самозайнятих жінок та покращення добробуту родин місцевого населення та ВПО.

- Створення Жіночої консультативної ради як дорадчого органу при органі місцевого самоврядування. Активна діяльність щодо організації самозайнятості жінок через облаштування «зелених садиб» та активна участь у впливі на ухвалення владних рішень і контролі влади щодо їх виконання.

4. Підвищення спроможності молодих жінок і дівчат брати активну участь в економічному розвитку міста та долучатися до ухвалення рішень на місцевому рівні.

Економічна активність жінок низька через системну дискримінацію. Жінки час від часу обіймають керівні посади в компаніях і керують департаментами місцевого самоврядування. Це пов'язано з обмеженим доступом до ресурсів, побутовим тягарем та обов'язками батьків. Стереотипи жінок у суспільстві через масову інформацію не сприятимуть підвищенню інтересу жінок до української політики та реформ.

Результати заходу:

- Розроблення Гендерного портрета міста. Показники дослідження допомагають врахувати принципи гендерної рівності у місцевих стратегіях розвитку та політик.
- Розроблення рекомендацій щодо покращення гендерної політики міста.
- Здобуття знань та навичок з лідерства та участі в ухваленні рішень дівчатами та молодими жінками на місцевому рівні.
- Підвищення обізнаності та навичок щодо провадження підприємницької діяльності, лідерства та залученості до ухвалення рішень на місцевому рівні.
- Подання проєктів, спрямовані на вирішення соціально-економічних питань розвитку міста, планування подання на конкурс «Громадський бюджет міста».
- Створення платформи Women's Lab на базі ГО «Центр «Жіночі перспективи», яка слугує майданчиком для тренінгів.

4. Розробка документу плану, спрямованого на імплементацію Європейської хартії рівності між жінками та чоловіками в життя органів місцевої влади, враховуючи аналітичні дані про місцеві умови та місцевий досвід жінок у їхньому повсякденному житті, включно з середовищем, у якому вони жити і працювати.

Результати заходу:

- Затвердження концепції програми «Громада за рівність» на період до 2025 року».
- Залучення до підписання Концепції програми департаментів міської ради.
- Підготовка Плану дій з імплементації Європейської хартії рівності жінок і чоловіків у житті місцевих громад.
- Поширення Інформації про визначену діяльність через ЗМІ та онлайн-ресурси.

- Розробка й друк брошур щодо актуальності, процесу формування й ухвалення Концепції програми «Громада за рівність» на період до 2025 року».

6. Гендерні стереотипи та ІКТ: міста будують майбутнє з жінками-підприємцями

Метою заходу є популяризація сфери ІТ для жінок та окреслення перспектив розвитку власного бізнесу в цій галузі. У рамках цього проекту варто створити двомісячні безкоштовні курси для жінок, які бажають розвиватися та знайти роботу у сфері ІТ. Місто має ініціативно сприяти популяризації комп'ютерної сфери для жінок, підвищувати їх належну професійну підготовку та інформувати про перспективи розвитку власного бізнесу в цій сфері. Реалізація таких ініціатив допоможе зруйнувати гендерні стереотипи та продемонструє, що жінки теж можуть знайти місце в ІТ.

Чинники успіху:

1. Залучення потужних партнерів: регіонального відділення Асоціації міст України, міськрайонного центру зайнятості, Google Developers Group, ІТ-кластеру.

2. Вмотивованість учасниць ініціативи.

3. Підтримка ініціативи на міському рівні управлінням стратегічного розвитку міста міської ради.

Для досягнення найкращих результатів потрібно:

- Залишатися на зв'язку з учасниками ініціативи: отримувати відгуки та коментарі щодо тренінгових заходів, зокрема, чи відповідає надана інформація їхнім очікуванням, чи достатньо її за кількістю, чи прийнятний формат, що їм подобається, чого не вистачає.

- Поширення інформації про програму через відповідні комунікаційні канали, щоб залучити якомога більше жінок до навчання: місцеві ЗМІ, соціальні мережі, заходи на місцевому рівні, через співпрацю з підприємцями та лідерами громадської думки.

- Партнерство з органами місцевого самоврядування для забезпечення сталості ініціатив та розширення діяльності

Результати ініціативи:

- Здобуття базових знань та навичок у сфері ІТ, а також підвищення свого кваліфікаційного рівня;
- Працевлаштування до місцевих представництв в ІТ-компаніях;
- Продовження навчання за обраною спеціальністю ІТ-галузі.

При ефективній реалізації жіночого потенціалу в нашому суспільстві з'явиться нове покоління жінок: вольових, креативних, креативних і захоплених. Майбутнє саме за цими жінками, які можуть впроваджувати нові бізнес-ідеї та сприяти економічному розвитку країни. Учасники нашої ініціативи отримують не лише технічні навички. Вони також дізнаються, як боротися з емоційним вигоранням і як правильно попередити його в роботі та особистому житті. Кампанія має на меті продемонструвати, що ІТ-індустрія відкрита для жінок, незважаючи на поширені стереотипи.

Аналіз методів та засобів функціонування гендерної політики, її запровадження в країнах світу дає можливість визначити, що до організаційного механізму забезпечення гендерної політики мають входити:

- стратегічно орієнтовані гендерні група, до складу якої входять представники державної виконавчої влади, яка займається формуванням гендерної політики та моніторингом її реалізації в межах своєї компетенції;
- гендерні групи зосереджені на вирішенні поточних питань реалізації гендерної політики, в тому числі призначення осіб у керівництві кожного виконавця, основним завданням яких є забезпечення реалізації гендерної політики у цій сфері на національному чи місцевому рівнях, а також як результативність гендерної політики.

Тому становлення сьогоденного сучасного суспільства, яке проповідує принципи демократії та поваги до людей і громадян, не може не враховувати проблемних процесів і владних відносин гендерного дисбалансу та усунення

майже половини населення країни від прийняття рішень. Стандартом, за яким міжнародна спільнота оцінює сьогодні соціально справедливу країну, є принцип гендерної рівності.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

У випускній кваліфікаційній роботі досліджено реалізацію гендерної політики на місцевому рівні. Проаналізовано гендерну політику на місцевому рівні, оцінено стан гендероорієнтованих практик розвитку територіальних громад, охарактеризовано діяльність громадських організацій у протидії домашньому насильству та сформульовано пропозиції щодо визначення заходів удосконалення гендерної політики на місцевому рівні.

Результати проведеного дослідження реалізації гендерної політики на місцевому рівні та розробка пропозицій щодо визначення заходів удосконалення гендерної політики на місцевому рівні, дозволили відповідно до мети та завдань зробити такі висновки та узагальнення.

1. У результаті аналізу стану реалізації гендерної політики на місцевому рівні було з'ясовано, що гендерні радники призначені в усіх 24 округах, але все ще існують обмеження щодо гендерного впливу на національне прийняття рішень. Гендерні центри існують у деяких регіонах, але їх співпраця з місцевою владою не регламентована. Вони не мають повноважень формулювати політику гендерної рівності чи контролювати виконання національної та місцевої політики. Радники з питань гендеру та Ради з питань гендерної рівності організують громадські заходи та кампанії, однак без чітко зазначеної ідеї та визначених змін у сприйнятті чи рівні обізнаності з певних питань, які стосуються стану жінок або питань гендерної рівності. Цільові групи для цих кампаній і заходів чітко не визначені, що ускладнює оцінку результатів цих заходів. у деяких регіонах і містах (Вінниця, Харків) розроблено «гендерні профілі» для підтримки розробки політики гендерної рівності на місцевому рівні, але прийнятої офіційної методики розробки гендерних профілів чи їх застосування немає.

2. Дослідження гендероорієнтованих практик розвитку територіальних громад дозволило зробити висновки, що у 75 об'єднаних територіальних громадах (ОТГ) України Національний демократичний інститут послідовно

втілює підхід до належного врядування, заснований на концепціях прав людини та гендерної рівності. НДІ працює над запровадженням гендерно-орієнтованого бюджетування у 75 громадах, що беруть участь у Програмі «DOBRE». Громади долучаються до роботи у три етапи відповідно до графіку проєкту. За час упровадження програми «DOBRE» представники кожної ОТГ пройдуть повний цикл навчання й підтримки, який триває близько 2 років. Основним поштовхом до запровадження гендерно-орієнтованого бюджетування на рівні об'єднаних територіальних громад є команда тренерів-консультантів, яка наразі складається з 15 осіб (13 жінок та 2 чоловіків), які працюють на рівні громади та 2 спеціалістів. Для забезпечення стабільності процесу впровадження гендерно-орієнтованого бюджетування Інститут заохочує формування гендерних бюджетних груп на рівні громад. Їх створили на замовлення керівників ОТГ після базового навчання громади. Досліджуючи перспективи гендерно-орієнтованих бюджетів об'єднаних територіальних громад було з'ясовано, що гендерний підхід при розподілі бюджетних коштів ОТГ дозволить зрозуміти ефективність затрат (видатків) відносно різних груп жінок і чоловіків та сфокусувати затрати в умовах обмеженості ресурсів.

3. У результаті аналізу діяльності громадських організацій у протидії домашньому насильству було виявлено, що ефективною формою діяльності державних інституцій щодо сприяння адміністративному та правовому реагуванню на випадки домашнього насильства є організація консультування та допомоги особам, які постраждали від домашнього насильства або перебувають у групі ризику, зокрема шляхом забезпечення «гарячих ліній», насамперед з метою профілактики домашнього насильства, функціонує Національна «Гаряча лінія» з питань торгівлі людьми та гендерної дискримінації, яка діє на базі ГО «Ла Страда-Україна» як інформаційно-довідкова, консультативна, психо-психологічна та юридична служба. Наступний напрямок – робота зі правопорушниками – реалізується у вигляді: розробки корекційних методик і програм роботи зі злочинцями ГО «Ла Страда – Україна». Дослідження у сфері попередження

домашнього насильства та реагування на нього часто мають прикладний характер і як форму досягнення цілей в інших напрямках – адвокація, моніторинг, профілактичні кампанії чи організація спеціалізованого навчання.

4. Зважаючи на виявлені проблеми в підрозділі ми розробили заходи удосконалення гендерної політики на місцевому рівні, серед яких: програма «Реалізація гендерної політики на місцевому рівні». Метою є підвищення рівня професійних навичок державних службовців у реалізації державної гендерної політики на місцевому рівні, у впровадженні гендерного підходу в діяльність місцевих органів державної влади, зокрема гендерно-орієнтованого бюджетування; практичні навички дотримання принципу рівноправності чоловіків і жінок у здійсненні влади; підвищення активності жінок в економічному житті громади через самозайнятність; жіночий вимір успішності. Метою заходу є підвищення підприємницького потенціалу безробітних жінок та можливостей участі громади у виробленні місцевої політики для впливу на рішення влади; заохочувати жінок до об'єднання та активізації їх участі в економічному житті та політичних процесах своїх громад; об'єднувати зусилля місцевої влади, соціально відповідального бізнесу, активних громадських організацій та окремих активістів для формування дорожньої карти для вирішення проблеми жіночого безробіття; заходи, які підвищують рівень розуміння між приймаючими громадами та переміщеними особами; надати молодим жінкам і дівчатам активну участь у міському економічному розвитку та прийнятті рішень на місцевому рівні; розробити програмний документ, спрямований на імплементацію Європейської хартії гендерної рівності в життя місцевої влади, беручи до уваги аналітичні дані про місцеві умови та досвід місцевих жінок у їхньому повсякденному житті, включаючи середовище, в якому вони живуть і працюють. Гендерні стереотипи та інформаційні технології: міста будують майбутнє з жінками-підприємцями. Метою заходу є популяризація ІТ-сфери для жінок та окреслення перспектив їх кар'єрного розвитку в цій сфері. В рамках

проекту необхідно було провести безкоштовний двомісячний курс для жінок, які хочуть саморозвиватися та знайти роботу в ІТ-сфері.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бачановіч В. Гендерна рівність у місцевому політичному житті та гендерна концепція у місцевій політиці в Україні. 2018. URL: <https://rm.coe.int/-/16808a2a51> (дата звернення: 10.01.2023).
2. Буковинська Н. Гендерна рівність: шлях до успіху чи загроза майбутньому? Підприємництво, господарство і право. 2017. № 3. С. 191-194.
3. Голинська О. В. Гендерно-орієнтоване бюджетування як критеріальна основа ефективності бюджетних програм. Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». 2018. № 8 (1). С. 16-21
4. Грицай І. О. Принцип гендерної рівності в соціально-економічній сфері на місцевому рівні: вітчизняний та зарубіжний досвід. Приватне та публічне право. 2018. № 2. С. 3-7.
5. Грицай І. О. Проблема термінологічної визначеності категорії «гендерна політика»: загальноправові засади. Захист прав людини і основоположних свобод як життєво важлива основа всеохоплюючої безпеки в Європі: матер. Всеукр. наук.-практ. конф., м. Дніпро, 07 грудня 2017 р. Дніпро, 2017. С. 64-67.
6. Грицай І. О. Реалізація принципу гендерної рівності у виборних органах місцевого самоврядування: теоретико-правова характеристика. Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. 2017. № 3 (87). С. 43-51
7. Грицай І. О. Сутність принципу гендерної рівності: теоретико-правовий аспект. Захист прав людини: національний та міжнародно-правовий виміри: матер. XIV Міжнар. наук.-практ. конф., м. Харків, 20 квітня 2018 р. Харків, 2018. С. 550-553.
8. Грицай І. О. Теоретико-правові засади гендерно-орієнтованого бюджетування: зарубіжний досвід та вітчизняна практика. Науковий вісник публічного та приватного права. 2017. № 6. С. 3-8.
9. Гендерне інтегрування на місцевому рівні. Досвід міст, що приєдналися до Європейської хартії рівності жінок і чоловіків. – Проект «Проміс». Київ, 2020.

28 с. // URL: https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/607/GI_web.pdf(дата звернення: 10.01.2023).

10. Гендерно-орієнтоване бюджетування в Україні: теорія і практика: метод. посіб. – Київ : ФОП Клименко, 2016. 92 с. // URL: <https://library.fes.de/pdf-files/bueros/ukraine/12562.pdf>(дата звернення: 10.01.2023).

11. Гендерно-орієнтоване бюджетування на місцевому рівні: від інтеграції принципу гендерної рівності в бюджетний процес до гендерно-чутливих політик: посібник для представників місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування та громадських активістів. 2020. 112 с. // URL: <https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/599/gender-responsive-budgeting-on-a-local-level-ukraine.pdf>(дата звернення: 10.01.2023).

12. Довідка про злочини, учинені в Україні за 2015-2019 рр.: службовий документ / Департамент аналітичної роботи та організації управління МВС України. Київ, 2019. 124 с.

13. Жінки та чоловіки на керівних посадах в Україні: відкриті дані ЄДРПОУ. 2017. URL: <http://socialdata.org.ua/edrrou-gender/> (дата звернення: 10.01.2023).

14. Журавльова Г. С. Принцип рівності та заборони дискримінації у конституційному праві: монографія. Запоріжжя: Статус, 2017. 322 с

15. Карчевська О. В. Гендерний паритет у політиці як чинник консолідації демократії: досвід держав Європи / О. В. Карчевська, Л. А. Літвін // Гілея: наук. вісн. – 2018. – № 128. – С. 320 – 324.

16. Конвенція про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок та Факультативний протокол до Конвенції про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок // URL: http://wicc.net.ua/media/convention_cedaw_plus_04.pdf(дата звернення: 10.01.2023).

17. Кузнецов М. Г. Домашнє насильство: кримінологічна характеристика та запобігання : автореф. дис...канд. юрид. наук : 12.00.08 «Кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право». Київ, 2019. 20 с.

18. Левченко К. Б., Жуковська Г. Г Інституціональний механізм реалізації державної політики забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків: актуальний стан, проблеми, перспективи розвитку. Публічне право. 2018. № 3 (31). с. 196–203.
19. Легенька М. М. Повноваження громадських організацій щодо запобігання та протидії домашньому насильству. Розвиток правової системи України в умовах сьогодення : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (Харків, 3-4 трав. 2019 р.). Харків, 2019. С. 78–80.
20. Лясота А. Проблема мінімальної участі жінок у прийнятті політичних рішень: гендерна експертиза законодавства України. Вісник Львівського університету. Серія: Філософсько-політологічні студії. 2018. Вип. 17. С. 209-214.
21. Мельник В.В. Глобалізація в культурній сфері: теоретико–методологічний аналіз// Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії: [зб.наук.пр.] Запоріжжя: Вид-во ЗДІА, 2014. Вип. 87. С.219-225.
22. Наказ Координаційного центру з надання правової допомоги від 12 березня 2019 р. № 33 «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо ідентифікації випадків гендерної дискримінації та механізм надання правової допомоги». URL: https://zakononline.com.ua/documents/show/112397___112397 (дата звернення: 10.01.2023).
23. Наказ Міністерства соціальної політики України від 1 жовтня 2018 р. № 1434 «Про затвердження Типової програми для кривдників». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1222-18> (дата звернення: 10.01.2023).
24. Наказ Міністерства соціальної політики України від 29 січня 2020 р. № 56 «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо внесення до колективних договорів та угод положень, спрямованих на забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків у трудових відносинах». URL: <https://www.msp.gov.ua/documents/5627.html?PrintVersion> (дата звернення: 10.01.2023).

25. Наказ Міністерства фінансів України від 2 січня 2019 р. № 1 «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо впровадження та застосування гендерно орієнтованого підходу в бюджетному процесі» URL: <https://ips.ligazakon.net/document/MF19001> (дата звернення: 10.01.2023).

26. Наказ Міністерства юстиції України від 27 листопада 2018 р. № 3719/5 «Про затвердження Методичних рекомендацій з проведення гендерноправової експертизи актів законодавства та проектів нормативно-правових актів, визнання таким, що втратив чинність, наказу Міністерства юстиції України від 12 травня 2006 року № 42/5» URL: <https://minjust.gov.ua/files/general/2018/12/05/20181205100550-39.docx> (дата звернення: 10.01.2023).

27. Наливайко Л. Р., Грицай І. О. Забезпечення політичних прав і свобод громадян в Україні в контексті гендерної рівності. Від громадянського суспільства — до правової держави: тези доповідей XIII Міжнар. наук.-пр

28. Права людини жінок та дівчат з інвалідністю. Короткий посібник з питань інтерсекційного підходу до виконання Конвенцій CEDAW та CRPD в Україні. Київ, 2019. 64 с. / URL: <https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/431/5.pdf> (дата звернення: 10.01.2023).

29. Про громадські об'єднання : Закон від 22 берез. 2012 р. № 4572-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4572-17> (дата звернення: 10.01.2023).

30. Про запобігання та протидію домашньому насильству: Закон від 7 груд. 2017 р. № 2229-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19>. (дата звернення: 10.01.2023).

31. Про схвалення Концепції Державної соціальної програми забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків на період до 2021 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 05.04.2017 № 229-р. Урядовий кур'єр. 2017. № 95.

32. Про Урядового уповноваженого з питань гендерної політики: Постанова Кабінету Міністрів України від 07.06.2017 № 390. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npras/250049925> (дата звернення: 10.01.2023).

33. Скиба Е. К. Принцип методологічного плюралізму як інструмент дослідження концепту «гендерна ідентичність». Грані. 2018. Т. 21. № 1. С. 12-18

34. Скорик М. М. Від «WID» до «GAD»: міжнародний досвід упровадження гендерних питань в управлінні та його критика / М. М. Скорик, Н. С. Педченко // Вісн. Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. Сер. «Державне управління». – 2016. – № 3. – С. 99 – 107.

35. Стратегія гендерної рівності Ради Європи на 2018-2023 роки. URL: <https://rm.coe.int/prems-041318-gbr-gender-equalitystrategy-2023-ukr-new2/16808b35a4> (дата звернення: 10.01.2023).

36. Сулова О. Аналіз державної політики та нормативно-правових актів на відповідність принципу рівних прав та можливостей жінок і чоловіків: [посібник]. Київ : USAID в рамках Програми «РАДА: підзвітне, відповідальне, демократичне парламентське представництво», 2017. 89 с. // URL: https://www.radaprogram.org/sites/default/files/publications/gender_public_policy_web.pdf (дата звернення: 10.01.2023).

37. Сулова О. Викладання гендерної тематики: підходи, проблеми та шляхи їх подолання. Київ, 2018. 26 с. // URL: http://wicc.net.ua/media/vykladanna_GT.pdf (дата звернення: 10.01.2023).

38. Сулова О. І. Аналіз державної політики та нормативно-правових актів на відповідність принципу рівних прав та можливостей жінок і чоловіків. Київ: Москаленко О. М., 2017. 90 с

39. Сулова О. Рівні права та можливості жінок і чоловіків у місцевому самоврядуванні: стандарти, пріоритети, поради Київ, ТОВ «Видавництво «Юстон», 2020. 40 с. // URL: <http://www.slg-coe.org.ua/wp-content/uploads/2020/12/> (дата звернення: 10.01.2023).

40. Табанова А. І. Теоретичні засади визначення поняття гендерної політики. Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Економіка. 2017. Вип. 2. С. 101-106.
41. Терещенко Г. М., Чернюк О. С. Розвиток гендерно орієнтованого бюджетування у галузі освіти України. Наукові праці НДФІ. 2018. Вип. 1. С. 119-130.
42. Фаловська І. М. Конституційний принцип рівності: правозастосовчі аспекти: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Ужгород, 2017. 17 с.
43. Фесенко Т. Г., Фесенко Г. Г. Контент-аналіз управління проектами гендерного бюджетування. Управління розвитком складних систем. 2017. Вип. 30. С. 84-91.
44. Харечко І. Громадські організації як агенти конструювання гендерно-чутливої реальності. Вісник Львівського університету. Серія: Філософсько-політологічні студії. 2017. № 10. С. 160-164.
45. Хестер М., Яловська В. Рекомендації щодо організації роботи притулків для жертв насильства щодо жінок і жертв домашнього насильства. Проект Ради Європи «Боротьба з насильством щодо жінок та дітей в Україні». 2017. 42 с. URL: <https://rm.coe.int/cvavgu-jan2018-3-ua-web/16807874df> (дата звернення: 10.01.2023).
46. Цілі Сталого Розвитку – 2030, ЦСР 8.5 та Цілі сталого розвитку, адаптовані для України (2015–2030 роки) URL: <https://qrqo.page.link/gRorf>. (дата звернення: 10.01.2023).
47. Черняхівська В. В. Гендерна політика в системі державного управління: Україна та європейський досвід: автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр. Київ, 2017. 20 с.
48. Щорічна доповідь Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини про стан дотримання прав і свобод людини і громадянина в Україні. Офіційний сайт Уповноваженого Верховної Ради з прав людини. Київ. 2018. 661 с. URL: www.ombudsman.gov.ua/files/Dopovidi/Report-2018-1.pdf (дата звернення: 10.01.2023).

ДОДАТКИ

Додаток А

Гендерні ініціативи в містах

Місто	Мета	Завдання	Сфера застосування
Житомир	Сприяння забезпеченню фактичної рівності прав та можливостей жінок і чоловіків у різних сферах життя Житомирської міської об'єднаної територіальної громади, упровадженню європейських стандартів рівності.	Забезпечити інституційну спроможність ОМС щодо гарантування прав і можливостей жінок і чоловіків у житомирській ОТГ; забезпечити врахування гендерної складової у процесі формування та реалізації місцевої політики; забезпечити системну діяльність із протидії та запобігання торгівлі людьми, домашньому й гендерної зумовленому насильству та насильству за ознакою статі.	Взаємозв'язок із Концепцією інтегрованого розвитку Житомира до 2030 року, міськими цільовими програмами в різних галузях
Вінниця	Прийняття стандартів гендерної чутливої поведінки, у разі дотримання яких ризик сексуального насильства чи домагань на робочому місці був би менший. Створення більш безпечного робочого середовища	Актуалізація важливості безпечної участі жінок у секторі безпеки й оборони та впровадженні порядку денного Резолюції РБ ООН 1325 «Жінки. Мир. Безпека», усвідомленій реалізації регіонального плану дій на виконання положень цієї Резолюції. Прийняття документа «Політика рівності» Вінницькою міською радою заради зменшення ризику сексуальних домагань на робочому місці.	Сфера безпеки
Рівне	Привернення уваги місцевої громади та керівництва ОТГ до проблем бездомних громадян.	Лобювання створення притулку для бездомних громадян. Інформування та просвіта населення з метою посилення небайдужості до людей, що не мають притулку. Інформування цільової	Сфера соціальної допомоги

		аудиторії про можливості захисту.	
Київ	Мета проекту полягає в інформуванні молоді шкільного віку про основні напрями гендерної політики, гендерні розриви та причини, які формують нерівноправне становище жінок і чоловіків у суспільстві (на основі місцевого матеріалу).	Проект передбачає підготовку екскурсиводів із представників / представниць шкільного самоврядування з подальшим проведенням екскурсійно-інформаційної діяльності за принципом «рівний – рівному».	Освіта, культура, молодіжна політика
Гендерна ініціатива Житомирської міської ради: Програма «Гендерна майстерня для посадових осіб місцевого самоврядування»	Підвищення рівня компетентності посадових осіб виконавчих органів Житомирської міської ради, призначених відповідальними за питання забезпечення рівних прав і можливостей жінок та чоловіків.	Інформувати про українське та міжнародне законодавство у сфері забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків; ознайомлювати з найкращими вітчизняними гендерними ініціативами, практиками у сфері гендерного бюджетування; мотивувати щодо включення гендерного компоненту до міських цільових програм і загалом у роботу органу місцевого самоврядування.	Міські цільові програми в різних сферах життєдіяльності Житомирської міської ОТГ

Додаток Б

Формати заходів громадських організацій щодо протидії домашньому насильству

Захід	Характеристика
1	проведено засідання координаційних комітетів у 19 областях, під час яких затверджено план заходів акції «16 днів проти насильства»;
2	у 20 областях організовано засідання робочих груп та тематичні круглі столи з питань протидії домашньому насильству та торгівлі людьми
3	діалоги, навчальні години, лекції, тренінги та майстер-класи для жінок і чоловіків, хлопців і дівчат у 23 регіонах
4	поширення інформації про акцію в 13 регіонах у формі статей, репортажів, сюжетів, соціальної реклами
5	розповсюдження інформаційних матеріалів у вигляді листівок, брошур, буклетів тощо. Відбувся в 15 областях
6	поширення інформації про заходи кампанії та зміст кампанії «16 днів проти насильства» через веб-сайти 15 державних адміністрацій
7	за підтримки та участі громадських та міжнародних організацій проведено заходи у 12 регіонах
8	конкурси малюнків на дитячу тематику в 13 областях, виставки, присвячені гендерному насильству в 12 областях
9	вуличні акції проведено у 18 областях; трансляцію відеороликів «Розірви коло» на місцевому телебаченні було забезпечено у 17 областях
10	до флешмобу з підсвічення знакових будівель у помаранчевий колір долучились 6 областей

АНОТАЦІЯ

Коритко Л.В. Реалізація гендерної політики на місцевому рівні. Випускна кваліфікаційна робота на здобуття ступеня бакалавра за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування» освітньою програмою «Публічне управління та адміністрування». Державний торговельно-економічний університет, 2023.

У випускній кваліфікаційній роботі на основі міжнародних рейтингів та даних вітчизняної статистики проаналізовано сучасний стан реалізації гендерної політики на місцевому рівні, досліджено основні форми та напрями реалізації гендерної політики та протидії домашньому насильству. Визначено проблеми реалізації гендерної політики на місцевому рівні, проаналізовано гендерно-бюджетне орієнтування на місцевому рівні та реалізація заходів забезпечення гендерної рівності. За результати аналізу реалізації гендерної політики на місцевому рівні розроблено заходи щодо удосконалення гендерної політики та визначено ефективність запровадження запропонованих заходів

Ключові слова: гендерна політика, рівність, дискримінація, місцевий рівень, домашнє насильство.

SUMMARY

Korytko L.V. Implementation of gender policy at the local level. Graduation qualification work for obtaining a bachelor's degree in the specialty 281 "Public management and administration" in the educational program "Public management and administration". State University of Trade and Economics, 2023.

In the final qualification paper, based on international ratings and domestic statistical data, the current state of implementation of gender policy at the local level was analyzed, the main forms and directions of implementation of gender policy and countering domestic violence were investigated. The problems of implementation of gender policy at the local level are identified, the gender-budget orientation at the local level and the implementation of measures to ensure gender equality are analyzed. Based on the results of the analysis of the implementation of the gender policy at the local level, measures to improve the gender policy were developed and the effectiveness of the implementation of the proposed measures was determined

Key words: gender policy, equality, discrimination, local level, domestic violence.

РЕЦЕНЗІЯ

на випускню кваліфікаційну роботу Коритко Любові Володимирівни на тему:
«Реалізація гендерної політики на місцевому рівні»
 виконаної на здобуття ОС «Бакалавр»
 за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування»
 у Київському національному торговельно-економічному університеті

Представлена на рецензію випускна кваліфікаційна робота носить актуальний характер, вирізняється своєчасністю, оскільки присвячена питанням системної розбудови національного механізму утвердження гендерної рівності, спрямованого на імплементацію міжнародно-правових стандартів з питань гендерної рівності та недискримінації, зокрема, на місцевому рівні.

У процесі аналізу автором використовувалися теоретичні методи дослідження на основі використання Закону України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків», метод аналізу, синтезу, індукції, дедукції, порівняння, графічні методи, які дали змогу отримати всебічне уявлення про досліджуваний об'єкт та водночас наочно продемонструвати його складові.

Метою дослідження є обґрунтування та розробка пропозицій щодо напрямів удосконалення реалізації гендерної політики на місцевому рівні. Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, переліку посилань на використані інформаційні джерела та додатків.

Перший розділ висвітлює питання рівня реалізації гендерної політики на місцевому рівні, гендероорієнтовані практики розвитку територіальних громад.

У другому розділі визначено діяльність громадських організацій у протидії домашньому насильству, а також розроблено заходи удосконалення гендерної політики на місцевому рівні та обґрунтовано їх ефективність.

Результати проведеного дослідження можуть бути використані на місцевому рівні, об'єднаними територіальними громадами, які тільки почали свій шлях розвитку після створення 25 жовтня 2020 року.

Випускна кваліфікаційна робота відповідає вимогам, виконана у повному обсязі і заслуговує на позитивну оцінку, а її автор Коритко Любов Володимирівна на отримання кваліфікації бакалавра відповідно до обраної спеціальності.

Рецензент
 Перший заступник директора
 Побочний Олександр Миколайович

Завідувачу кафедри публічного
управління та адміністрування
Новіковій Н.Л.

Заява

Я, Корітко Любов Володимирівна

(ПІБ), повідомляю, що за результатами проведення самостійної перевірки з використанням програмно-технічних засобів у наданій випускній кваліфікаційній роботі на тему: «Реалізація гендерної політики на місцях» не міститься елементів академічного плагіату. У випадках використання прямих запозичень з друкованих та електронних джерел, вказані відповідні посилання.

Робота для перевірки надається у друкованому та електронному варіантах. Електронна версія моєї роботи ідентична з друкованою.

04.01. 2023 року

[підпис] (підпис)

Згода

Я, Коритко Любов Володимирівна,

цим засвідчую, що є автором випускної кваліфікаційної роботи на тему:

“Реалізація гендерної політики на місцевому рівні”

несу повну відповідальність за достовірність, точність та повноту поданої у роботі інформації, жодна частина роботи не була скопійована, за винятком випадків, коли робиться належне підтвердження в присвоєнні. Я підтверджую, що у роботі не міститься державної таємниці або інформації для службового користування.

Цим засвідчую, що жодна частина цієї роботи не була опублікована мною раніше.

Я даю дозвіл на те, що моя робота буде направлена в інституційний депозитарій Державного торговельно-економічного університету і збережена в базі даних для майбутньої перевірки плагіату.

№ 01 2023 року

Підпис

Прізвище, ініціали

(Коритко Л.В)

